

ОТДЕЛ ЗА ВЪНШНИ ЦЪРКОВНИ ВРЪЗКИ
на Московската патриаршия

За признаването на действителността на хиротониите, извършени от украинските разколници

Протодякон Константин Маркович, преподавател в СПбДА, доктор по богословие, член на Междусъборното Присъствие на Руската Православна Църква (по повод коментара на Авидския епископ Кирил (сега Кринийски митрополит, Патриаршески екзарх на Малта) на интервюто на Волоколамския митрополит Иларион за Църковната новинарска агенция «Romfea.gr» от 26.01.2021)

«Украинската автокефалия стана причина за непреодолими разногласия. Бурните емоции и отдавнашните интереси са причина за гореща и често нехристиянска риторика сред коментаторите. Това води до значителна дезинформация и често до напълно фалшиви новини в ущърб на Православната Църква» (**Evangelos Sotiropoulos. Introduction to: The Ecumenical**

Patriarchate and Ukraine Autocephaly. Historical, Canonical, and Pastoral Perspectives. ORDER OF SAINT ANDREW THE APOSTLE, ARCHONS OF THE ECUMENICAL PATRIARCHATE. May 2019. E-Book).

Тази сентенция е заимствана от сборника със статии, съставен като апология на действията на Константинополската Патриаршия в Украйна. С нея е трудно да не се съгласим. На 4 януари 2021 година в интервю за вестник «ТО ВНМА» Светейшият Константинополски Патриарх Вартоломей заяви:

«На практика проблемът не е в украинската автокефалия и не е в несъществуващите или недействителни ръкоположения на украинската йерархия, на които някои се позовават специално. Целта е да се изземат уникалните отговорности на Константинополския Престол, за да преминат в други ръце».

По негово убеждение, Московската Патриаршия е обсебена от идеята за узурпация на първенството в съобществото на Православните Църкви. Действията на Константинополската Патриаршия в Украйна са насочени към запазване на вековния еклезиологичен ред, необходима част от който е несъмненото признание на нейните привилегии и «уникални отговорности». Подобно обвинение в «оспорване на първенството на Константинополския Престол» прозвуча от устата на Преосвещения Авидски епископ, професор **Кирил (Катерелос)**. По негово мнение, неоспоримо доказателство за стремежите на Московската Патриаршия към узурпация на първенството във Вселенското Православие е текстът на документа «Позиция на Московската Патриаршия по въпроса за първенството във Вселенската Църква», приет на заседание на Светия Синод на Руската Православна Църква на 25-26 декември 2013 година като възражение по адрес на Смесената комисия по православно-католическия диалог.

Обаче, документът на Комисията, приет на заседанието в Равена, се отнася към въпроса за първенството на Римския епископ, а не на Константинополския Патриарх. Причината за критиката на Равенския Документ от Светия Синод на Руската Православна Църква е очевидна и пределно проста – в текста е заявено, че в древността «римският епископ е бил пръв (protos) сред патриарсите», но без да се уточнява, че това е било първенство «сред равни (inter pares)». Нека подчертаем, че в Равенския документ направо се говори, че членовете на Смесената комисия не са се съгласили помежду си «за интерпретацията на историческите сведения от тази ера относно прерогативите на епископа на Рим като първи (protos) — въпрос, който се е разбирал различно още през първото хилядолетие» (Joint International Commission for the Theological Dialogue between the Orthodox Church and the Roman Catholic Church. Ecclesiological and Canonical Consequences of the Sacramental Nature of the Church. Ecclesial Communion, Conciliarity and Authority. Ravenna, 13 October 2007).

Защо Преосвещеният Кирил отказва на членовете на Светия Синод на Руската Православна Църква правото да добавят своя реплика към откритата дискусия? Още повече, че в синодалния документ ясно е казано, че «първенството на честта в Православната Църква на вселенско ниво принадлежи на Константинополския Патриарх като пръв сред равни между Предстоятелите на Поместните Православни Църкви». Обвинението към Московската Патриаршия, че тя се стреми да присвои за себе си първенството в православния свят са равнозначни на обвинението, че тя се опитва да застави земното кълбо да се върти в обратна посока.

Ако се абстрахираме от политически мотивираните и субективно-емоционалните съждения, е очевидно, че един от ключовите проблеми, породени от едностранните действия на Вселенската Патриаршия в Украйна, е приемането в църковно общение на схизматичното съобщество без необходимото примирение със своите събратя по вяра и съграждани, принадлежащи към каноничната Църква, и предварителното разрешение на въпроса за действителността на ръкоположенията на схизматичния «епископат» и «клир» в съответствие с нормите на корпуса на каноничното право на Православната Църква. Константинополският Патриарх упорства в стремежа си за канонична «реабилитация» на «Православната Църква на Украйна». Обаче, от гледна точка на не само Руската Православна Църква или Украинската Православна Църква, обединяваща мнозинството практикуващи православни вярващи в Украйна, но и на значителен брой йерарси, клирици, богослови в другите Поместни Православни Църкви, ПЦУ си остава обединено схизматично съобщество, чиято йерархия няма канонично действителни ръкоположения, съответно и апостолско наследство. През октомври 2019 година е публикуван коментар на Секретариата на **Синодалната библейско-богословска комисия** на Руската Православна Църква «За недействителността на хиротониите на украинските разколници и неканоничността на “Православната църква на Украйна”», и това, което Високопреосвещеният митрополит Иларион в своето интервю е казал по частен случай, свързан с признаването на «действителността на хиротониите» в съобществото, възглавявано от Макарий Малетич, следва да се разглежда в контекста на посочения документ. Преосвещеният Кирил смята аргументацията на Московската Патриаршия за «оскъдна». Ние ще се опитаме в скромния си труд да предложим някои аргументи и тезиси, които е възможно да послужат като допълнение към посочения документ.

I. *Aliter enim in Ecclesia Dei ... nec rata sunt sacerdotia, nec vera sacrificia*

Според св. Максим Изповедник: «Църквата е образ и изображение Божие (τύπον καὶ εἰκόνα Θεοῦ), доколкото Тя, подобно Богу, осъществява единение сред вярващите; даже когато те се различават по своите свойства, месторождение и начин на живот, те намират в Църквата единство чрез вярата». Между хората съществуват множество различия, обусловени от възрастта,

пола, езика, националната и културна принадлежност, «начина на живот и възрастта, умонастроението и изкуството, обичаите, нравите и навиците, знанията и положението, а също така от съдбите, характерите и душевните свойства». Всички те, възприемайки Словото Божие и станали членове на Църквата «се възраждат и пресъздават Духом». Църквата «им дарява, в съответствие с вярата, единна и проста, неделима и неразделна връзка,.. извеждайки всички към всеобщността и съединявайки ги в нея. ... Всички се срастват и съединяват един с друг с една проста и неразделна благодат и сила на вярата». (Прп. Максим Исповедник. *Mystagogia*. I. PG. vol. 91. col. 664, 668)

В Църквата вярващите придобиват общение и единство с Триединния Бог. В посланието до Ефесяни апостол Павел учи, че чрез Иисуса Христа всички събрани в Църквата, които са били юдеи и езичници, «далечни и близки», имат «достъп при Отца, в единия Дух» (Еф. 2, 18). В деня на Петдесетницата Бог е осветил Църквата със слизането на Светия Дух, и «когато раздаде огнени езици, призва всички на съединение». Има само «Един Господ, една вяра, едно кръщение, един Бог и Отец на всички, Който е над всички, и чрез всички, и във всички нас» (Еф. 4, 5-6). Има само една «Църква на живия Бог, стълб и крепило на истината» (1 Тим. 3, 15). В тази Църква има «различни дарове, но Духът е един и същ», «различни служения, но Господ е Един и Същ». Апостол Павел въведе учението за Църквата, като Тяло Христово, което впоследствие стана фундамент на светоотеческата еклезиология. Църквата представлява единно Тяло, глава на което е Христос, а всички вярващи в Него са членове, «защото чрез един Дух всички сме кръстени в едно тяло, било юдеи или елини, било роби или свободни; и всички с един Дух сме напоени» (1 Кор. 12, 12-13). Същността на християнското учение за Църквата *ad intra* може да се сведе до думите на Първосвещеническата молитва на Спасителя, която ни е предал свети апостол и евангелист Иоан Богослов – «Да бъдат всички едно: както Ти, Отче, си в Мене, и Аз в Тебе, тъй и те да бъдат в Нас едно, - та да повярва светът, че Ти си Ме пратил» (Иоан 17, 21).

Пребивайки в сътворения от Бога свят, бидейки разпространена сред многобройни народи по цялата Земя, Единната Вселенска Църква има емпирична структура на съюз от Поместни Църкви, обединени от единно изповядване на православната вяра и общение в Тайнствата, преди всичко – в Светата Евхаристия. Всяка от тези Поместни Църкви, пребиваваща на територията на определен град, местност и възглавена от законно поставен епископ, намиращ се в общение със своите събрата от другите Църкви, е в пълния смисъл Единна Вселенска Църква Христова за всички обитатели на даденото място.

Апостол Павел е адресирал своето послание до «Църквата Божия в Коринт» (1 Кор. 1, 2). Актовете на мъченичество на свщмч. Поликарп започват с думите – «До Църквата Божия, пребиваваща в Смирна, Църквата Божия, пребиваваща във Филомелия, и всички на всяко място общини на Светата и Вселенска Църква (της αγίας και καθολικής Εκκλησίας παροικίαις)»

(Окръжно послание на Смирненската Църква за мъченичеството на св. Поликарп. PG. 5. Col. 1029). Епископ, клирик, мирянин, пребиваващ в общение със своята местна епископия, пребивава в общение с цялата Вселенска Църква. Напротив, този, който се е отлъчил от общение с местната Църква, се е отлъчил от общение с цялата Вселенска Църква. От тук логично следва принципът, формулиран в 5 правило на I Вселенски Събор — «отлъчени от едни да се не приемат от други» (виж по-долу).

Светителят Киприан Картагенски учи, че «во Христа пребивава една Църква, разпространена по целия свят в много членове (Cum sit a Christo una Ecclesia per totum mundum in multa membra diffusa)» (Киприан Картагенски. Epistola LII Ad Antonianum. Cypriani Carthaginiensis opera. Antwerpiae 1589, p. 89). В трактата «За единството на Църквата» свт. Киприан развива следната мисъл: «Църквата е единна, въпреки, че с увеличаване на плодородието, разширявайки се, се раздробява на множество. <...> Озарена от Господната светлина, по целия свят разпростира своите лъчи; но светлината, разливаща се навсякъде е една, и единството на тялото остава неразделено» (De Unitate Ecclesiae. PL. 4. col. 501-502. Руски превод:

https://azbyka.ru/otechnik/Kiprian_Karfagenskij/o_Edinстве/). Така, както Църквата е единна, така и «епископатът е един, разпространен в множество пребиваващи в съгласие помежду си епископи – item episcopatus unus, episcoporum multorum concordii numerositate diffusus» (Киприан Картагенски. Epistola LII Ad Antonianum. Cypriani Carthaginiensis opera. Antwerpiae 1589, p. 89). Извън Църквата няма единство с Христа, липсва освещаващата благодат на Светия Дух, която действа в църковните Тайнства. Затова извън Вселенската Църква не може да се осъществи нито действително Кръщение, нито Евхаристия, нито ръкоположения, нито апостолска приемственост. Извън Църквата нито един човек не може да се нарича християнин в пълния смисъл на тази дума. Следователно, извън Църквата няма спасение (Extra Ecclesiam nulla salus). Всеки разколник е «враг на олтара, възмутител против жертвата Христова, изменник по отношение на вярата, по отношение на благочестието е светотатец» (De Unitate Ecclesiae. PL. 4. col. 501-502. Руски превод:https://azbyka.ru/otechnik/Kiprian_Karfagenskij/o_Edinстве/).

Светителят Василий Велики в «Първо канонично послание» до светителя Амфилохий Иконийски цитира свт. Киприан и неговия съмишленик свт. Фирмилиан Иконийски: «Но, впрочем, древните, подразбирам Киприан и нашия Фирмилиан, са решили всички тях – и катарите, и енкратитите, и идропарастите да подведат под едно определение, защото, въпреки че началото на отделянето им е следствие на разкол, но отстъпилите от Църквата вече нямат върху себе си благодатта на Светия Дух, тъй като неговото предаване е оскъдяло заради прекъсването на приемствеността, и макар че, първите отделили се са имали ръкоположение от отците и чрез възлагане на техните ръце са получили духовни дарове, но, откъснали се, превърнали се в миряни, нямат власт нито да кръщават, нито да ръкополагат и не са в състояние да предават на другите благодатта на Светия Дух, от която сами са отпаднали. Защото кръстените от тях, както и

кръстените от миряни, когато идват в Църквата е задължително да бъдат очистени с истинско Кръщение, Кръщение църковно». (Свт. Василий Велики. Послание 180 канонично до Амфилохий Иконийски. Гръцки Текст: Γ.Α.ΡΑΛΛΗ ΚΑΙ Γ. ΠΟΤΛΗ Σ Υ Ν Τ Α Γ Μ Α ' Τ Ω Ν Θ Ε Ω Ν ΚΑΙ ΙΕΡΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ. ΑΘΗΝΗΣΙΝ 1854. σελ . 88-92).

Светителят Опат Милевитски, разобличавайки разкола на донатистите твърди: «Вселенската вяра формира простото и вярно разбиране на закона, единно и истинно тайнство, и единодушие (Catholicam facit simplex et verus intellectus in lege, singulare ac verissimum sacramentum, et unitas animorum). Схизмата, след като са разкъсани връзките на света, се поражда от страст, храни се с ненавист, укрепва от завист и разпри, така че Майката се отдръпва, когато нейните блудни чада ходят настрани и отделят себе си от корена на Майката Църква» (Опат Милевитски. De schismate donatistarum. PL. XI. Col. 906).

Блаженият Августин учи: «Всеки, намиращ се извън Църквата, не притежава Светия Дух <...>, както казва апостол Павел: “Едно Тяло и един Дух...”. Както отсеченият от тялото член, “въпреки че има външна форма, не притежава живот, така е и с човека, отделен от Църквата» (Sermo 268. Събрани трудове на блаж. Августин на латински и други езици: <https://www.augustinus.it>). Имайки предвид същите тези донатисти, блаж. Августин пише: «Когато беше казано, че Светия Дух се подава чрез възлагане на ръцете само в Светата Църква, аз предполагам, че нашите предшественици са имали предвид, че ние трябва да разбираме това в този смисъл, в който учи апостолът: “Любовта Божия се изля в нашите сърца чрез дадения нам Дух Светий” (Рим. 5, 5.) Защото именно истинска любов недостига на всички тези, които отделят себе си от общение с Вселенската Църква.... На тези, които не се грижат за единството на Църквата не им достига Божествена любов; и следователно ние сме прави в разбирането, че извън Вселенската Църква не е възможно да се възприеме Светия Дух».

Светителят Иоан Златоуст ни учи: «Нищо повече не може да произведе разделение в Църквата, както властолюбието; нищо така не оскърбява Бога, както разделиението в Църквата. Макар че, дори да бяхме извършили хиляди добри дела, ще бъдем подложени на осъждане не по-малко от тези, които са терзали Неговото тяло, ако започнем да разкъсваме целостта на Църквата» (Свт. Иоан Златоуст. Беседа върху посланието към Ефесяните 11. 4). Светителят Лъв Велики твърди: «Никъде, освен в Църквата – Тяло Христово, няма нито законно свещенство, нито истинска жертва (Aliter enim in Ecclesia Dei, quae corpus est Christi, nec rata sunt sacerdotia, nec vera sacrificia)» (S. Leo Magnus, papa. Epistola LXXX Ad Anatolium PL 54. col. 914).

Тезисът на свт. Киприан, че извън Църквата няма единство с Бога, няма освещаващата благодат на св. Дух, следователно, няма и спасение, е станал един от базовите теоретични положения в православната еклезиология. Професор протойерей Георгий Флоровски справедливо отбелязва,

че «историческото влияние на Киприан е продължително и силно и че, ако искаме да бъдем точни в своите богословски предпоставки учението на свети Киприан никога не е било опровергано» (Прот. Г. Флоровски. За границите на Църквата. https://azbyka.ru/otechnik/Georgij_Florovskij/o-granitsah-tserkvi/). Както виждаме, с една или друга степен на точност, тезиса на свт. Киприан повтарят и други свети отци на Църквата. Обаче, от една и съща теория са последвали различни, често противоположни практически изводи.

II. Акривия и икономия

През 255 и 256 година в Картаген са се състояли събори под председателството на свещеномъченик Киприан, като повод за свикването им станал разколът, предизвикан от римския презвитер Новациан.

През 251 година за глава на Римската епископска катедра е избран св. Корнилий. Отличаващ се с краен етичен ригоризъм, Новациан отричал възможността за покаяние и възстановяване в църковно общение на падналите (lapsi), не издържали тежестите на гоненията, двуженците и съгрешилите с други тежки грехове. Той обвинил св. Корнилий в недопустимо меко отношение към падналите, снизходителност към греха и моралните слабости. Скоро Новациан с измама повикал в Рим трима епископи от отдалечени италиански градове и ги принудил да извършат над него «ръкоположение», ставайки по този начин, анти-папа (Евсевий Кесарийски. Църковна история. VI. 43. 8-9. https://azbyka.ru/otechnik/Evsevij_Kesarijskij/tserkovnaja-istorija/).

И тримата епископи, ръкоположили Новациан, били лишени от своите катедри и изгонени. Двама се присъединили към разкола, а третият се покаял и се върнал в общение с Вселенската Църква, но бил приет вече като мирянин (Евсевий Кесарийски. Църковна история). Към последователите на Новациан се присъединили привържениците на картагенския презвитер Новат и дякона Фелицисим, опитващи се да узурпират властта в Картагенската Църква и да поставят за епископ презвитер Фортунат вместо свт. Киприан. Последователите на Новат, в противоположност на новацианите, били против строгостта на покаяната дисциплина за падналите. Въпреки това, двете схизматични съобщества се обединили в противопоставянето си на Вселенската Църква. Разколниците не оспорвали догматични истини. Техните претенции към Вселенската Църква имали предимно етичен характер. Новацианският разкол се разпространил твърде бързо, както на запад, така и на изток в империята, където започнали да ги наричат иронично «катари» (от гръц. καθαρῶς – чисти).

Картагенските Събори постановили, че всички еретици и схизматици, желаещи да се възсъединят с Вселенската Църква, следва да бъдат приемани строго чрез повторно кръщение. Такъв обичай съществувал в Картагенската Църква и преди това. Около 200 година Съборът,

състоял се при епископ Агрипин, постановил да се покръстят всички еретици. Редица Църкви - на Киликия, Кападокия, Галатия през III век също се придържали към практиката на повторното Кръщение, ръководейки се от постановленията на съборите в Икония и Синад (ок. 235 г.) (Из писмото на св. Дионисий Александрийски За Кръщението «Това знам аз: не сега и не само в Африка са въвели този обичай, но твърде отдавна, при епископите, наши предшественици, в най-многолюдните Църкви и на Съборите на братята в Икония и Синад, и по други места е било така поставено». Цит. по: Евсевий Кесарийски. Църковна история. VII. 7.5.).

Климент Александрийски, бивш наставник в Александрийското огласително училище, смятал, че «еретичното кръщение е неприлично и чуждо» (Кирил Александрийски. Стромати I. XIX. Руски пр. на Е. Афонасин. https://azbyka.ru/otechnik/Kliment_Aleksandrijskij/stromaty/). Обаче в Римската Църква изначално е имало друг обичай. Разкажките се еретици присъединявали към Църквата чрез четене на разрешителна молитва и възлагане на ръцете, при условие, че в това еретично съобщество, в което по-рано е пребивавал върналият се, кръщението се е извършвало така, като и във Вселенската Църква — в името на Светата Троица. Получил посланията на Картагенския събор от 256 година, Римският епископ Стефан ги подложил на решителна критика, обвинявайки свт. Киприан и съмишлениците му - епископи, че те въвеждат в църковната практика нечувани преди нововъведения. «Nihil innoventur nisi quod traditum est (Всичко, което е предадено от древността е неизменно)» (Св. Стефан, папа. *Decretoriae sententiae*. II. PL. 3. Col. 1010).

Следва да отбележим, че и картагенските епископи, и Папа св. Стефан са се ръководили от едни и същ теоретичен принцип – «едно кръщение». Но от него са направили различни практически изводи. Свщмч. Киприан смятал, че едно и истинно кръщение е възможно само в една Църква Христова, мистичните и видимите граници, на която са идентични. Св. Стефан изхождал от това, че кръщението, извършено по божествено установление, е действително даже в този случай, ако е извършено от еретици или разколници, отделили се от сакрално общение с Вселенската Църква, но «все още не чужди на Църквата» (1 Правило на Василий Велики). По такъв начин, в полемиката за повторното кръщение ясно се проявили два противоположни практически принципа, които на протежение на цялата история на Църквата се използвали при възсъединението с Вселенската Църква на адептите на многобройните еретични и схизматични движения.

Първият принцип, акривия (ἀκρίβεια), е обусловен от строго, логическо следване на целия комплекс от църковни правила и норми. От позицията на акривията, всички идващи в Църквата, или от нехристиянски религии, или еретици и разколници, са длъжни да приемат тайнството Кръщение. Вторият принцип е икономия, отдаващ приоритет на съображенията за духовна полза или практическа целесъобразност по отношение на цялата Църква или отделни хора в частност. Преди всичко икономията се проявява в разумно смекчаване на църковната дисциплина, снизходителност, изключение от общите правила: «Движещият мотив на икономията е именно

«филантропията», пастирското усмотрение, педагогическият разчет, – винаги довод от работна полезност» (Прот. Г. Флоровски). Затова икономията винаги предполага диференциран подход при определяне на пътищата за прием в църковно общение.

Така, както тайнството Кръщение е «едно» и не може да се извършва повторно над едно и също лице, така и тайнството ръкоположение в една и съща свещена степен (дякон, презвитер или епископ) се извършва само веднъж.

68 Апостолско Правило гласи: «Епископ, презвитер или дякон, който приеме от някого второ ръкоположение, да бъде низвергнат от свещен чин, както той, така и оня, който го е ръкоположил, освен ако се установи, че е ръкоположен от еретик; понеже кръстени или ръкоположени от такива не могат да бъдат нито верни, нито служители на църквата.». В 48 (59) правило на Картагенския събор се казва, че «не се позволява да се повтаря кръщението или ръкополагането, както и да преминават епископи от един престол на друг».

Обаче в апостолските правила все още не се проследява ясната градация между еретичните и схизматичните течения, затова това правило е напълно възможно да се разбира и като отхвърляне на всяко ръкоположение, извършено в съобщество, отделило се и враждуващо с Вселенската Църква.

Първият Вселенски събор е постановил «за наричащите се някога сами себе си чисти», (т. е. катарите, или новацианите), че при възсъединението им с Вселенската Църква «Светият и велик Събор постановява: след възлагане ръка върху им да остават в клира.» (8 правило на I Вселенски събор).

Но приблизително след половин век свт. Василий Велики в каноничното послание до свт. Амфилохий Иконийски (1 правило) свидетелства, че по негово време в различните Църкви продължават да съществуват различни практики за приема на новацианите: «И така, що се отнася до въпроса за катарите, по който беше казано преди, и ти впрочем напомни, че трябва да се следва обичая на всяка страна, защото за тяхното кръщение различно мислеха разсъждаващите за този предмет в своето време».

Свт. Василий напомня, че св. Киприан и Фирмилиан са учили, че новацианите, както и всички еретици и схизматици, са «отпаднали» от благодатта на Светия Дух, затова и идващите от тях в Църквата, «като кръстени от миряни, когато идват в Църквата, повеляват да ги очистваме с истинно Кръщение».

Но «на някои в Асия е било угодно, заради назиданието на мнозина (снизхождение към мнозина

— οἰκονομίας ἐνεκα τῶν πολλῶν), да ги приемат за кръщение: да бъде то приемливо». Правило 8 на Поместния Лаодикийски събор определя новацианите да бъдат приемани чрез помазание със светото Миро. Отците на II Вселенски събор (7 правило) са постановили относно новацианите и саваитите (Правило на Картагенския събор 68), същото както и за арианите: «...след като заявят писмено и прокълнат всяка ерес, която учи не така, както учи светата Божия вселенска и апостолска църква, приемаме чрез запечатване, т.е. като помазваме със свето миро отначало челото, после очите, ноздрите, устата и ушите и помазвайки ги, произнасяме: “печат на дара на Духа Свети».

Същото за новацианите потвърждава и Трулският събор (95 правило). Светителят Теофил Александрийски повелявал присъединилите се към Църквата от новацианския разкол да бъдат ръкополагани наново: «Извести ме, твое благочестие, ако някои от наричащите се чисти желаят да се присъединят към Църквата. А понеже великият събор на блажените наши отци, бил в Никея, е определил ръкоположението на идващите от ереси, по този устав, благоволи и ти да ръкополагаш (χειροτονεῖν), пожелалите да се присъединят към Църквата, ако и тяхното житие е добродетелно, и няма никакво на това препятствие» (12 правило).

В началото на IV век Северна Африка е обхваната от разкола на донатистите, чиито идеи и етични принципи са били почти идентични с новацианските. В схизма се отделили много епископи и клирици, народът също симпатизирал на донатистите. Разколът продължил повече от столетие. През септември 401 година VI Картагенски събор постановил, че «заради мира и ползата на Църквата и от самите донатисти клирици, поправили своето разположение и пожелали да дойдат във вселенското съединение, по разсъждение и позволение на всеки епископ, управляващ църквата в това място, да бъдат приемани в своите степени на свещенство, ако това се окаже съдействащо за мира между християните». В контекста на полемиката с донатистите блж. Августин формулирал оригиналната и в известен смисъл казуистична теория за действителността на тайнствата, извършващи се извън Вселенската Църква. Августин твърди, че донатистите имат кръщение, но е невъзможно да го «приемем правилно» от тях (*esse apud Donatistas Baptismum, non autem illic recte accipi*).

Човек може да приеме обряда на тайнството Кръщение в съобщества, отделени от Църквата. Но тайнственият дар на Кръщението, който е прераждане, той ще получи само тогава, когато изповядва истинската вяра и се възсъедини с Вселенската Църква. «Вярно е, че Христовото Кръщение е свято, и макар че то може да бъде при еретици или схизматици, то не принадлежи на ереста или схизмата, затова тези, които идват оттам във Вселенската Църква, не са длъжни да се кръстят отново». Свт. Лъв Велики в една от своите декреталии пише: «Тези лица, които са приели кръщение от еретици, ако не са били преди кръстени, са длъжни да приемат конфирмация посредством призоваването на Светия Дух чрез възлагане на ръцете на свещениците, защото те

са приели само формата на кръщението (*forma baptismi*), без силата (*sine virtute*) на освещението» (Свт. Лъв Велики. *Epistola* 159. PL. 54. col. 1138).

В края на IV век църковните събори повсеместно низвергвали арианските епископи. Но тези епископи, които изповядвали православно вероучение, определено от Никейския събор, са запазвали своите катедри, даже когато са били избрани и поставени с участието на ариани (пример – свт. Мелетий Антиохийски). В I Деяние на VII Вселенски събор се привежда обстоятелствената дискусия, която се провела между Патриарх свт. Тарасий и отците на Събора за присъединяването в същия сан във Вселенската Църква на група епископи, били активни иконоборци, и до събора никога не били в общение с Вселенската Църква (Ипатий Никейски, Василий Анкирски, Лъв Родоски и др.). Текстът съдържа множество примери от историята на Църквата и светоотеческите творения. При повърхностно запознанство с текста се създава впечатление, че приемането в църковно общение на еретиците и разколниците по икономия със запазване на предишното звание и положение в клира е било господстващ обичай в епохата на Вселенските събори.

Обаче, на практика това не е било така. Ето няколко примера.

1. Отците от Поместния събор в Сердика (343 г.) се отказали да признаят в епископско достойнство Евтихиан и Мусей (18 канон). Валсамон ги смятал за самозванци. В схолиите върху указаното правило, той твърди: «Мусей и Евтихиан, не бидейки ръкоположени, са ръкоположили някои клирици като епископи. И така, когато Гавденций искал, за да се запази мира Божий, ръкоположените от тях да бъдат приети, защото те не са имали сведения за това зло; то друг епископ, по име Осий, отговорил, че, макар че сме длъжни да бъдем човеколюбиви и умерени, но в клира сме длъжни да приемаме тези, които са били посветени от някакви наистина бивши епископи, но низвергнати от назначените им епископии за някакви престъпления, в този случай, ако и самите клирици доброволно се върнат към църквите, в клира на които са определени; а с тези, които са определени в клир от Евтихиан и Мусей, ние сме длъжни да бъдем в общение като с миряни; защото ръкоположилите ги не могат да си присвоят даже името епископ. Струва си да отбележим, че определените в клира от някакви низвергнати лица или даже предадени на анатема, не са подложени от настоящето правило на никакво предосъждане. Казаното за Мусей и Евтихиан използвай и към другите не ръкоположени и лъжливо утвърждаващи, че са ръкоположени».

2. Свт. Василий Велики във вече споменатото I Канонично послание до свт. Амфилохий разделя отделилите се от Църквата на три категории: ерес, схизма и самочинно сбирание (*παράσυναγωγή*, *falsa synagoga*, *illicitus conventus*). Св. Василий определя, че еретиците е необходимо да бъдат кръстени повторно, а схизматиците – да бъдат приемани чрез миропомазване. За обърналите се

от самочинни сборища св. Василий казва, че те «след изправление след надлежашо покаяние и обращение, да бъдат присъединявани отново към Църквата; така, нерядко (πολλάκις) заемащите църковна степен и отстъпили с непокорните, след своето покаяние да се приемат в същия чин». Тоест, запазването на клерикалния статус не се е смятало за задължително. Такова решение се е вземало от църковната власт в зависимост от текущите обстоятелства.

3. Отците от II Вселенски събор (4 правило) отлъчили от църковно общение Максим Циник и неговите последователи. Неговата «хиротония» е извършена от вселенски епископи, макар че етично и канонично е била неприемливо деяние.

4. Свт. Инокентий, папа Римски (401-417) в посланието до епископите на Македония пише: «Това е закон на нашата Църква — да приемаме в общение тези, които са били кръстени от еретици, като миряни. Но нито един от тях да не се допуска към приемане честта на свещено служение» (Epistola XVII IV PL . 20. col. 531)

5. Римският събор от 769 година низвергнал епископи и клирици, ръкоположени от антипапа Константин, и предписал повторни ординации на тези от тях, които се окажат достойни (Platina B. Liber pontificalis. English ed.: Lives of the Popes vol I. London 1890. p. 196)

6. Свт. Марк Ефески настоявал за приемането на латиняните в православието чрез миропомазване. «И защо ние помазваме с миро присъединяващите се от тях към нас? Разбира се заради това, че те са еретици <...> Всичко чуждо на Православието е ерес. Вие чувате, че те трябва да са оглашени съгласно светите канони и да се направят православни. Ако те са длъжни да бъдат оглашени, то те трябва да бъдат и миропомазани». (Марк Ефески. Окръжно Послание. Руски пр.: Амвросий (Погодин), архим. Свети Марк Ефески и Флорентинската Уния. М. 1994, с. 333—334) През 1484 г. Константинополският събор при Патриарх Симеон е утвърдил литургичния чин на приема на латиняните чрез миропомазване (Σ Υ Ν Τ Α Γ Μ Α. ΤΟΜΟΣ 5. σελ.143-147)

7. Константинополският събор от 1509 г. признал за недействителна архиерейската хиротония на самозванеца Арсений Ангел, възползвал се от поддръжката на латиняните и опитал се да узурпира Монемвасийската митрополия. Всички хиротонии, извършени от Арсений са признати за недействителни (И. И. Малишевски. Александрийският Патриарх Мелетий Пигас и неговото участие в делата на Руската Църква. Киев, 1872. Т. 1. с. 45-48)

8. През 1755 година на Събора в Константинопол Константинополският Патриарх Кирил V, Александрийският Патриарх Матей и Йерусалимският Патриарх Партений са утвърдили Орос, съгласно който всички инославни християни се приемат в Православието чрез повторно кръщение

9. Обърналите се към Константинополската Патриаршия от старостилния разкол («Калиникитски синод») «епископи» Паисий (Лулургас) и Викентий (Маламатениос) са приети в Константинополската Църква като обикновени монаси. През 1998 година, след избирането им в архиерейски сан, са били отново ръкоположени във всички степени на свещенството. Впоследствие **всеки от тях е бил отново лишен от сан.**

III. Принципи на прилагане на икономията

Доколкото разумната снизходителност не може да бъде превърната в снизхождение към страстта «властолюбие», пораждаща разделение в Църквата, диференцираният подход при прилагане на икономията не може да преминава в произвол. Свещените канони на Църквата установяват общи принципи на прилагане на икономията в процеса на приемане на схизматиците в общение с Църквата.

1. Главно условие за прилагане на принципа на икономия, предполагащ възможност за запазване във Вселенската Църква от еретиците и схизматиците на техните йерархични степени, които те са имали в своите съобщества е покаянието, изразяващо се в открито, публично отречение и опровержение на предишните заблуди. «Преди всичко те трябва писмено да се изповядат, и да следват определенията на Вселенската и Апостолска Църква...» (8 правило на I Вселенски събор); «Присъединяващите се към Православието и към спасяваните от еретиците ще приемем... когато те заявят писмено и прокълнат всяка ерес, която учи не така, както учи светата Божия Вселенска и Апостолска Църква » (7 правило на II Вселенски Събор); «Несторианите са длъжни да заявят писмено и да предадат на анатема своята ерес, и Несторий, и Евтих, и Диоскор, и Севир, и прочие началници на такива ереси, и техните последователи, и всички по-горе изброени ереси: и след това да приемат свето причастие» (95 правило на Трулския Събор). Свт. Лъв в посланието към император Лъв (458 г.) пише относно александрийските монофизити: «Макар че, ние не търсим мъст, но ние не можем по никакъв начин да бъдем в съюз със слугите на дявола ... Злите еретици са длъжни да прекратят да оскърбяват Божията вечно благочестива и вечно праведна Църква; те не бива да се осмеляват да подлагат на объркване душите на обикновените миряни със своите заблуди, така, щото навсякъде както и в прежните времена чистата вяра да процъфтява, а учението на Евангелието и Апостолите отново да придобие свободно течение. Тогава и ние, подражавайки на Божественото милосърдие, ще поискаме нито един от тях да не бъде наказан по правосъдие, а всички да бъдат простени по милосърдие» (Epistola)

2. Конкретните решения на всички въпроси по приемането в църковно общение на членовете на схизматичните съобщества се отнасят напълно към компетенциите на местната църковна власт.

Каноничните забрани може да отмени само този епископ или събор от епископи, който е наложил тези забрани («По отношение на тях, които епископите всеки в епархията си са отлъчили от общение - били те от клира или миряни, трябва да важи правилото, с което се постановява: отлъчени от едни да се не приемат от други» (5 правило на I Вселенски събор; виж. също: 32 Апостолско правило, 6 правило на Антиохийския събор).

Решение за персоналното приемане в достойнство на епископи и клирици, на обърналите се към Църквата от ереси и разкол може да бъде взето от архиереите само на тази Поместна Църква, от която разколното съобщество се е откъснало или в чиито епархии непосредствено живеят тези, които искат да се възсъединят с Православната Църква. Въпросът дали обърналите се от схизмата и занапред ще извършват служение във Вселенската Църква, също напълно се отнася към компетенциите на местните епископи. Никейският Събор е постановил относно новацианите: «Ако ли там, където има епископ от Вселенската църква, някои от тях се присъединят към църквата, ясно е, че епископското достойнство трябва да принадлежи на епископа от православна църква; а оня, който се е именувал епископ у така наречените чисти, ще има презвитерска чест, освен ако местният епископ намери за добре да допусне и той да има участие в честта на това име (на епископ). Ако епископът не позволи това, тогава нека му се намери място на хорепископ или на презвитер, за да се види, че той е в клира; но не бива в един град да има двама епископи.» (8 правило).

Същото определение относно донатистите е приел Картагенският събор: «По мъдрост и изволение на всеки апостолски епископ, управляващ църквата в това място, да се приемат в своите степени на свещенство» (правило 68, виж по-горе). Блаж. Августин пише: «Тези, които се обръщат, бидейки ръкоположени преди своето отстъпление, действително, не се ръкополагат отново. Или те отново ще изпълняват предишното служение, ако това изисква полза за Църквата, или няма да изпълняват, но във всеки случай те запазват тайнството на своето ръкоположение». Следва особено да отбележим, че ако клирик, низвергнат от съда на местния събор на епископите, се е обърнал към Патриаршеския съд с апелация и е бил оправдан, от това не е следвало априори, че той е бивал приет в общение в своята местна Църква и възстановяван на предишното служение. Така, в «**Послание на Африканския събор към Целестин**» се разказва за делото на презвитер Апиарий. Апиарий е бил съден и лишен от право на служение от провинциалния синод на епископите, обърнал се с апелация към Папа Целестин. Целестин оправдал Апиарий и изпратил своя легат епископ Фаустин в Африка за повторен събор по делото на Апиарий.

Въпреки усилията на Фаустин да постигне възстановяване на Апиарий в предишния статус, той успял единствено да постигне африканските епископи да признаят на Апиарий презвитерско достойнство и му било предложено самостоятелно да намери епархия, чийто епископ е съгласен

да го приеме в своя клир. В същото послание четем: «И така, отначало изпълнявайки дълга на подобаващо почитание, Ви молим, господине брате, тези, които в своята епархия са отлъчени от общение, да не се приемат в общение от светиня ти... Подобно и безсрамните бягства на презвитери и следващи ги клирици да отблъсне, светиня ти, както това е и достойно за тебе».

Във връзка с това, следва да споменем неотдавнашната **публикация на архимандрит Кирил** (Говорун) на интернет-ресурса «Церквариум», свързан с ПЦУ, на «покайните» послания на лидерите на украинските разколници «патриарх» Филарет и «митрополит» Макарий, адресирани до Патриарх Вартоломей. А какво канонично отношение към Украйна е имала през 2008 година Константинополската патриаршия? Защо тези послания не са били адресирани до регионалната църковна власт, т. е. до Предстоятеля и Архиерейския Събор на Украинската Православна Църква? Като цяло, дейността на Патриарх Вартоломей по направление на Украйна е изначално построена върху грубо пренебрегване на йерархичните права, преди всичко, на местния епископат на Украинската Православна Църква.

IV. А имало ли е през 2018 година еклит (ἔκκλητος)?

Константинополската Патриаршия смята, че на нея принадлежи привилегията на апелативен съд (ἔκκλητος) по повод обръщения на епископи и клирици от други автокефални Църкви по силата на първенството на честта (πρεσβεῖα τιμῆς), на съдържанието на което уж указват 28 правило на IV Вселенски събор, 9 и 17 правила на същия събор, които полагат основните принципи на процедурата на църковния апелативен съд (**Kyrillos of Abydos, bishop. The Ecumenical Throne's Exclusive Prerogative Regarding Litigious Disputes**).

Тази привилегия предполага право на отмяна и преразглеждане на съдебни решения на архиерейските синоди и събори на други Поместни Църкви. Московската Патриаршия оспорва тези претенции: «В своето решение да оправдае лидерите на разкола и «да узакони» тяхната йерархия Светият Синод на Константинополската Църква се позовава на несъществуващи «канонични привилегии на Константинополския Патриарх да приема апелации от архиереи и клирици от всички автокефални Църкви». (**Заявление на Светия Синод на Руската Православна Църква във връзка с посегателството на Константинополската Патриаршия върху каноничната територия на Руската Църква от 15 октомври 2018 година**)

В тази статия ние преднамерено няма да обърнем внимание на този спорен въпрос, защото той изисква отделна обстоятелствена дискусия, на която ще бъде посветена наша отделна публикация. Освен това, именно в контекста на делата на Филарет и Макарий този аспект няма първостепенно значение. Константинополската Патриаршия не е публикувала протоколите от

заседанието на Патриаршеския Синод от 11.10. 2018 г. Обаче, от текста на Официалното съобщение на Главния секретариат на Светия Синод на Вселенската Патриаршия (т. 3) следва, че Синодът в действителност не е провел процедура по еклит, а неговите решения относно Филарет и Макарий и техните последователи не съответстват на тези принципи и норми относно апелативния съд, които се съдържат в корпуса по канонично право на Православната Църква:

1. Понятието за апелативен съд предвижда пълноценен юридически процес, в който състезателно участват лицето, обърнало се с апелация, представители на страната на обвинението и защитата. Еклитът предполага изследване на новооткрити или неотчетени по-рано обстоятелства и последователно мотивирано опровержение на всички предявени обвинения. Обаче на «съда» не са били поканени не само представителите на Украинската Православна Църква или Руската Православна Църква, но и самите «апелиращи».
2. Единствената компетенция на апелативния съд е изследване на правосъдността и справедливостта на присъдата (ἀπόφασις), определена от предишния църковен съд, изхождайки от всички фактически обстоятелства на съдебното дело. Изхождайки от резултатите на това изследване, се произнася определение за потвърждаване на присъдата или за отмяна или корекция. «А оня епископ, който правилно или неправилно го е низвергнал, трябва добродушно да понася изследването, та присъдата му или да бъде потвърдена, или да претърпи изменение (καὶ ἡ κυρωθὴ αὐτοῦ ἢ ἀπόφασις, ἢ διορθώσεως τύχη). Но отстраненият не трябва да си присвоява общение, преди да се разследват грижливо и вярно обстоятелствата по делото» (14 Правило на Сердикийския събор); «Отлъчен от църковно общение от епископа си да не се приема в общение от друг епископ, докато собственият му епископ не го приеме, или ако събор, пред който представи оправдателните си доказателства, не издаде друго решение по вината му. (καταδέξοιτο ἐτέραν ἀπόφασιν)» (6 Правило на Антиохийския събор).

Следователно, Патриаршеският Синод е бил длъжен да изследва съдебните решения на Харковския Архиерейски Събор на Украинската Православна Църква и московските Архиерейски Събори на Руската Православна Църква от 1992 и 1997 година относно деянията на митрополит Филарет (Денисенко) и последователно да опровергае справедливостта на всички обвинения, лежащи в основата на съдебните определения, или да покаже правните нарушения в хода на съдебните процеси. На събора през 1992 година против митрополит Филарет са повдигнати редица обвинения от морално-етичен характер. «Филарет и Иаков са лишени от сан не заради убежденията си, а заради престъпления против Църквата, изразени в съзнателно грубо нарушение на свещените канони» (**Послание на Архиерейския Събор на Руската Православна Църква до пастирите и верните чада на Украинската Православна Църква**)

През 1997 година монах Филарет е предаден на анатема за разколническа дейност. Обаче Патриаршеският Синод е сметнал за достатъчно основание за «канонично възстановяване» единствено това обстоятелство, че Филарет и Макарий са се оказали в разкол «не по догматични причини». Тоест, архиерей или клирик може да извършва безнаказано каквито и да са морални простъпки, но главното е, че притежава ортодоксални богословски възгледи? Светителят Иоан Златоуст твърди, че «да твориш разделения в Църквата е не по-малко зло, от това да изпаднеш в ерес» (Беседа върху Посланието до Ефесяни. 11. 5).

Това изречение цитира и Матей Властар в своята Азбучна Синтагма. От гледна точка на християнската етика, ереста и схизмата са в еднаква степен тежки престъпления против единството на Църквата. Никакви доводи за това, че Харковският или Московският Събор са допуснали някакви процедурни нарушения Патриаршеският синод не е представил. Пример за сравнение – Валсамон в своята схолия на 12 правило на Картагенския събор разказва как Патриарх Лука Хрисоверг протестира в събранието пред императора присъдата на събора на Кипърската Църква за низвергване на Амафунтския епископ Иоан. Патриарх Лука заявил, че Съборът не е имал кворум и аргументирал своето заявление с това правило (Матей Властар. Азбучна Синтагма Δ гл. Глава 8-а (10-а)).

Също така, следва да се отбележи, че нито самият протоерей Николай Малетич («митрополит» Макарий), нито един от «епископите» на УАПЦ никога не са били съдени от църковните съдилища на УПЦ или РПЦ, ако не смятаме за такива «стандартните» укази за запрещение за изпадане в разкол. Непонятно е, какво съдебно деяние може да оспорва Макарий в своята «апелация»?

3. Бившият митрополит Филарет, обявил съдебното решение за неговото низвержение и лишаване от сан за «неканонично и недействително», продължи да извършва «свещенодействия», води активна схизматична дейност, в това число и в пределите на други Поместни Църкви. Съгласно каноните, заради неподчинение на съдебното определение той е изгубил право на апелация. Правило 28 на Светите Апостоли гласи: «Епископ, презвитер или дякон, който справедливо е низвергнат за доказано престъпление, ако дръзне да се докосне до възложеното му някога служение, нека бъде съвършено изключен от Църквата.» (Валсамон твърди, че ако епископ или клирик е осъден от местния архиерейски събор, но има надежда за апелация във висшата инстанция, то самоволното служение не води за него окончателно «отсечение от Църквата». Обаче това мнение трябва да признаем за погрешно в светлината на изключително ясните формулировки на 14 канон на Сердикийския събор, 19, 29 канони на Картагенския събор и 88 правило на свт. Василий Велики).

4 правило на Антиохийския Поместен събор подчертава: «Ако епископ, когото събор е низвергнал

от сан или презвитер, или дякон, низвергнат от епископ, дръзне да извърши някоя свещена служба, свойствена на предишния му чин - такъв по никой начин не може да има надежда нито да бъде възстановен в бившия си чин от друг събор, нито да бъде допуснат да представлява доказателства за свое оправдание.». Правило 29 (38) на Картагенския събор гласи: «Целият събор прие, отлъчен от общение поради собствено небрежение, бил той епископ или който и да е от клира, ако се осмели да пристъпи към общение през време на отлъчването си, преди да бъде изслушан и оправдан, да бъде признаван като такъв, който е самопроизнесъл срещу себе си наказателна присъда». Въпреки суровите словесни формулировки на тези правила, това не означава, че пътят към примирение с Църквата чрез покаяние за Филарет или тези, които са били с него в «Киевската патриаршия» е затворен. Но възможността да се оспорва определението на московския Събор в посока оправдание чрез процедурата на апелативния съд е затворена завинаги.

4. Правило 4 на Сердикийския събор определя: «Ако някой епископ бъде низвергнат от сан от съд на съседни епископи и заяви, че може отново да представи оправдание, тогава на мястото му да не се поставя друг, докато Римският епископ, като разгледа делото, не произнесе свое решение по него». С други думи, съгласно правилото, катедрата на епископа не може да се смята за вакантна докато не бъде завършена процедурата на еклита по делото на предишния осъден епископ, заявил на местния събор за намерението си да се възползва от правото си на подаване на апелация. Филарет е подал през 1992 година **апелация до Патриарх Вартоломей**. Защо тогава Патриархът не е започнал процес на апелативния съд? Напротив, той е признал за каноничен предстоятел на Украинската Православна Църква Блажения митрополит Владимир, а след неговата кончина – Блажения митрополит Онуфрий.

5. Следва да отбележим, че фразата от Официалното съобщение на Главния секретариат на Фенер «Да се приемат и разгледат ходатайствата за апелациите на Филарет Денисенко, Макарий Малетич и техните последователи... В съответствие с каноничните прерогативи на Константинополския Патриарх да получава такива прошения от йерарсите и другото духовенство от всички автокефални Църкви» означава признаване на този факт, че Филарет и Макарий изначално са били подсъдни на Московската Патриаршия. Съответно, заявлението за «оттегляне на юридическите задължения» на синодалната грамота от 1686 година не променя това обстоятелство, понеже юридическите актове, като е известно нямат обратна сила. Филарет е бил ръкоположен в архиерейски сан в Руската Църква и от Руската Църква е бил низвергнат от сан. В момента на «връщане в юрисдикция на Константинополската патриаршия» на Украйна той е бил отлъчен от Църквата обикновен монах, а неговите последователи —обикновени миряни, също отлъчени от Църквата. Макарий Малетич е свещеник, със забрана за служение. Съответно, своите проблеми, свързани с каноничните запрещения те трябва да решават с този субект на църковната власт, който ги е определил.

Заклучение

В своя коментар на интервюто на митрополит Иларион Преосвещения Кирил привежда много христоматийни исторически примери за приемане по икономия в «същия сан» еретици и разколници, опитвайки се да докаже правотата на определенията на Патриаршеския Синод и едновременно да уличи своя опонент в неосведоменост.

Не всички тези примери са доказуеми. Какво отношение към предмета на дискусията за схизматичните ръкоположения има casus на католическия епископ Сидирий Палевийски? В Пидалиона ние намираме убедително обяснение — хиротония, извършена от един епископ се признава за действителна, ако «заради стеснени обстоятелства, предизвикани от гонения, или по някаква друга причина много епископи не са могли да се събрат заедно и по техния избор той е бил ръкоположен от един».

Примерът на Мелитий Ликополски, служи като аргумент, потвърждаващ правотата на Московската Патриаршия (Никодим Светогорец. Пидалион. Схолия на 1 Апостолско правило).

Определението на Никейския Събор за Мелитий е било формулирано под ръководството на св. Александър Александрийски и напълно е отчитало неговата воля, а разколът на Мелитий се е случил в александрийския диоцез. Позицията на Руската Православна Църква, съгласно която тя не признава каноничната действителност на хиротониите, извършени в украинските схизматични съобщества, е обусловена не от това, че тези прецеденти са неизвестни на нейното Свещеноначалие. Позицията по отношение към «епископата и клира» на бившата «киевска патриаршия» се определя и от буквата и духа на съдебните деяния на Архиерейските Събори от 1992 и 1997 година. Ясно е, че за изменение на тази позиция е необходима ревизия на тези съдебни актове. Тази ревизия може да бъде осъществена само от Архиерейските събори на Украинската Православна Църква и Руската Православна Църква, тоест от тези субекти на църковната власт, които са издали тези съдебни актове. Константинополският Патриарх не само няма власт да ги отмени, но той даже не е намерил аргументи да докаже тяхната мнима несъстоятелност. В светлината на това, че Филарет «се е уклонил в разкол» вече и по отношение към «ПЦУ», такива аргументи няма да бъдат намерени никога. Неприемането на «ръкоположенията» на «епископи» от бившата УАПЦ, действително е свързано с този факт, че взелият участие в извършването на първите «архиерейски хиротонии» през 1990 година Викентий Чекалин е бил самозванец, нямащ даже схизматично «посвещение» в сан на епископ. Има и друго обстоятелство, не по-малко значимо. Чекалин в онова време е бил осъден за престъпление, несъвместимо със статуса на религиозен деец. Затова въпросът за оценката на «свещенодействията», извършени от Чекалин, има и етично измерение.

Очевидно е, че в текущата ситуация на агресия и вражда, която демонстрират схизматиците по отношение на Украинската Православна Църква, Архиерейският Събор на Московската Патриаршия няма никакви основания за преразглеждане на сегашната позиция на акривия. В тази връзка е уместно отново да се обърнем към изреченията на свщмч. Киприан Картагенски: «Ако има такива, които мислят, че могат да влязат в Църквата не чрез моление, а чрез заплахи, или се надяват да си осигурят достъп в нея не със сълзи и умилоствение, но с насилие, то нека те със сигурност знаят, че за такива е заключена Църквата Господна» (Свщмч. Киприан Картагенски. XII Epistola Cypriani ad Cornelium papam. XVII PL. III Col. 825).

Но ако в бъдеще се случат сериозни промени, които да доведат до прекратяване на схизмата и възстановяване на мира в Христовата Църква, теоретично Архиерейският Събор на Руската Православна Църква е компетентен да преразгледа и смекчи решенията на Съборите от 1992 и 1997 година с последващо приложение на принципа на икономия, ако това изискват житейските обстоятелства в бъдеще.

Източник: <https://mospat.ru/bg/articles/87243/>